CLIMATE CAMPUS

Towards a climate adaptive delta.

Climate Campus

Drieluik

Deel 1: Drie perspectieven

Renate Postma

9 september 2020

Inleiding

CLIMATE CAMPUS
Towards a climate adaptive delta.

Een kwetsbare delta

Momenteel leeft de helft van de wereldbevolking in delta's en in kust- of riviergebieden. Dit percentage zal naar verwachting zelfs oplopen tot zeventig procent in 2050. Over de hele wereld zijn delta's economische hubs, maar ze zijn ook kwetsbaar. Gezien de voorspelde klimaatveranderingen (stijgende zeespiegel, extremere weersomstandigheden, meer afwatering in rivieren), is de kwetsbaarheid van delta's relevanter dan ooit.

Zwolle, Kampen en Zwartewaterland liggen in de delta van de IJssel en de Vecht, in het noordelijke deel van de Nederlandse delta. Mensen leven hier al eeuwen met water. Water is een hoeksteen van onze regionale identiteit en mentaliteit. Samen leven met water zit traditioneel in onze genen. We hebben samen moeten vechten om onze voeten droog te houden, maar tegelijkertijd bracht water ons welvaart. Historisch gezien zit samenwerken dus in de genen van onze samenleving. Dit DNA heeft Zwolle tot een economisch bloeiende regio gemaakt.

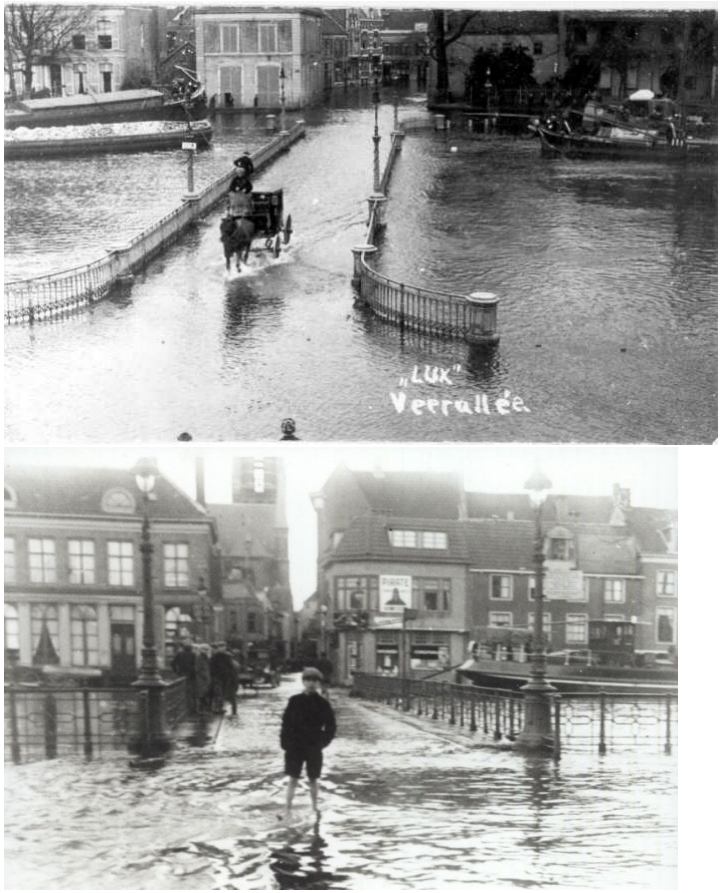

Binnenstad Zwolle, 1916

Inleiding

Van vijf kanten water

In hydrologische termen is onze delta complex en dynamisch. Het water in onze IJssel-Vechtdelta komt van vijf kanten:

1. vanuit het IJsselmeer, dat in open verbinding staat met de grachten van Zwolle, waardoor het centrum van Zwolle buiten de dijk ligt
2. vanuit de internationale rivieren IJssel en Vecht
3. vanuit de Sallandse weteringen die het achterland afwateren
4. door het grondwater van de Veluwe dat opkwelt in de IJssel-Vechtdelta
5. door water van bovenaf, in de vorm van (stort)buien

De IJssel-Vechtdelta is een compacte delta met bijna alle uitdagingen op het gebied van klimaatadaptatie, waaronder voldoende zoetwater (waaronder de drinkwatervoorziening), veiligheid tegen overstromingen, een goed stadsklimaat (beperken van wateroverlast, droogte, hittestress) en een duurzame landbouwsector. Het is een 'hotspot' in het nationale deltaprogramma.

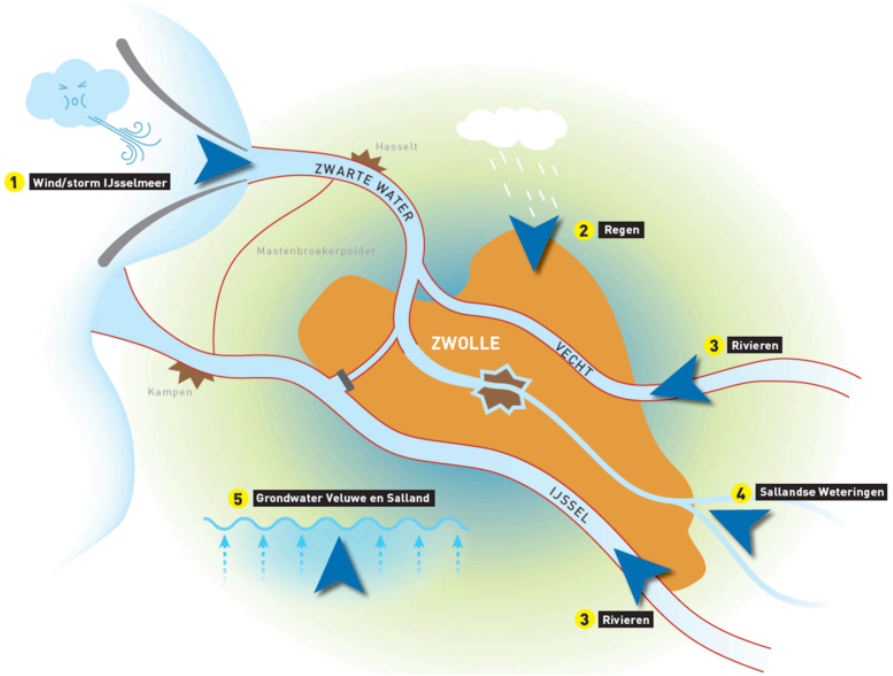

Inleiding

Veerkracht

Onze delta is kwetsbaar voor klimaatverandering. De klimaatverandering kunnen we niet precies voorspellen, maar we kunnen onze delta wel veerkrachtig maken en daarmee toekomstbestendig.

Aanpassingsvermogen aan klimaatverandering gaat verder dan technische oplossingen voor een watervraagstuk. Het zit hem in een veerkrachtige samenleving, een robuuste balans tussen mensen, economie en onze natuurlijke omgeving.

Daarom verbinden wij het “watervraagstuk” met mensen, economie en (natuurlijke) omgeving. Dat past bij onze identiteit en hoe wij al eeuwen in deze delta hebben samengeleefd met water.

Brainstormen bij BrainZ Zwolle, 2017

Inleiding

CLIMATE CAMPUS
Towards a climate adaptive delta.

Leeswijzer

Dit drieluik bestaat uit drie aparte delen:

Deel 1: Drie perspectieven

Dit deel schetst hoe ruimtelijke adaptatie, economie en cultuur elkaar kunnen versterken en leiden tot een internationale demodelta

Deel 2: De rol van Climate Campus

Dit deel schetst vanuit netwerk governance de rol die Climate Campus daarin vervult

Deel 3: Voorbeelden

Deel 3 laat aan de hand van voorbeeldprojecten zien hoe dat leidt tot vernieuwing en maatschappelijke meerwaarde.

Beweging van klimaatactieve inwoners Zwolle groeit

Deel 1: Drie perspectieven

Drie perspectieven

CLIMATE CAMPUS
Towards a climate adaptive delta.

Drie perspectieven op onze delta

De manier waarop wij het watervraagstuk verbinden met mensen, economie en onze natuurlijke omgeving, schetsen wij aan de hand van drie perspectieven:

1. De klimaatbestendige delta
2. De economisch krachtige delta
3. De zelfbewuste delta

We lichten deze perspectieven toe.

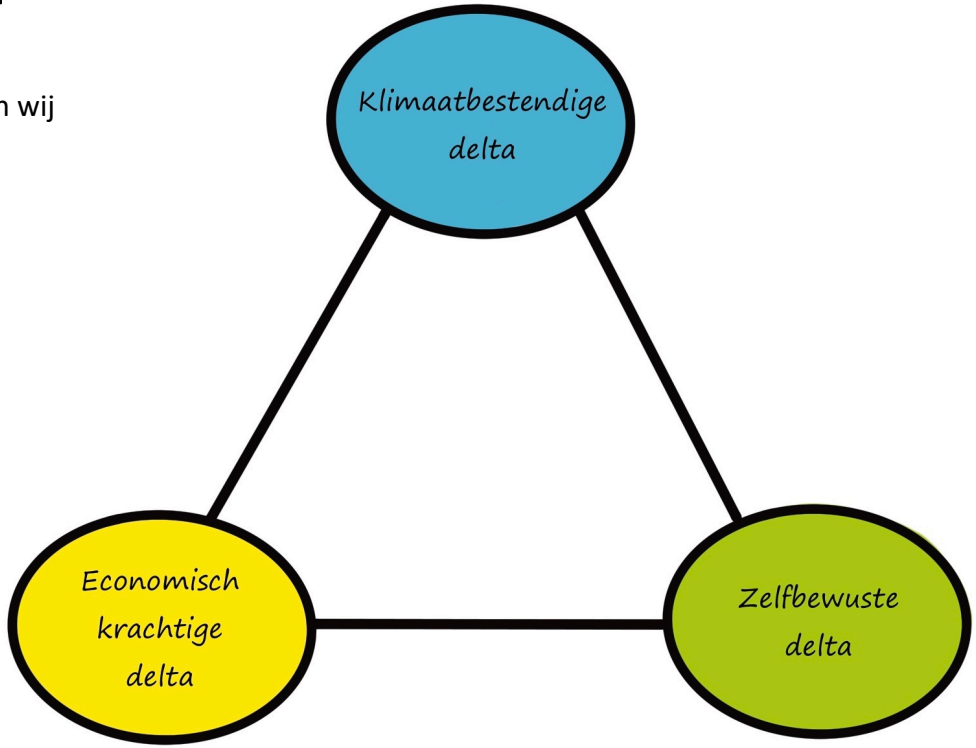

1 Klimaatbestendige delta

CLIMATE CAMPUS
Towards a climate adaptive delta.

Waarom?

Ook onze delta is kwetsbaar voor klimaatverandering. De traditionele, grootschalige aanpak van 'het bouwen van dijken en pompen' biedt op de lange termijn onvoldoende bescherming tegen klimaatverandering. Hoe kunnen we bijvoorbeeld stortbuien opvangen, de gevolgen van overstromingen beperken, hittestress bestrijden, zorgen voor voldoende zoet water, de waterketen duurzaam maken?

Daarvoor hebben we naast de grootschalige aanpak, in en om de stad veel kleinschalige maatregelen nodig en moeten we stad en buitengebied slim inrichten. Oplossingen zijn nodig op elk schaalniveau, van regentonnen tot opblaasbare rubberen dammen. Het zijn in feite de nieuwe deltawerken en die bevinden zich in en om de stad.

Klimaatbestendige delta

CLIMATE CAMPUS
Towards a climate adaptive delta.

Een (ruimtelijke) opgave voor iedereen

Voortbouwend op onze geschiedenis en identiteit moeten we opnieuw samenwerken om klimaatadaptatie op alle niveaus te implementeren.

De publieke taak: Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie

We hebben de overheden nodig die met de waterprofessionals vorm geven aan rivier- en peilbeheer, riolering, inrichting openbare ruimte, regelgeving voor ruimtelijke ontwikkelingen, enzovoorts. De leidraad hiervoor is het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie.

Een bottom-up beweging

Maar ook de lokale burgers, ondernemers, woningcorporaties, maatschappelijke organisaties, etc. zijn van belang. alleen al omdat de helft van de stad in particulier bezit is. Zij treffen de maatregelen op gebouw- en perceelniveau. Dit vraagt om een beweging van onderop.

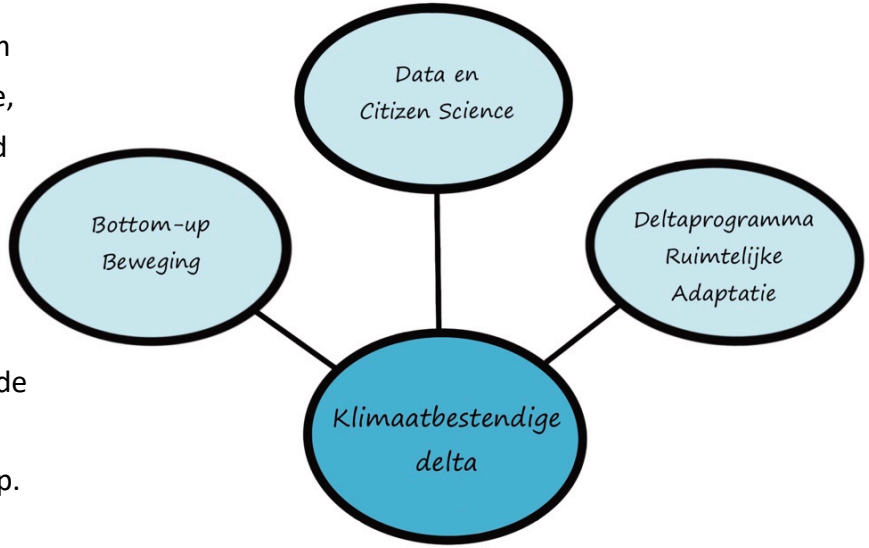

Klimaatbestendige delta

CLIMATE CAMPUS
Towards a climate adaptive delta.

Een (ruimtelijke) opgave voor iedereen

Het belang van slimme technologie

Slimme technologie is een belangrijke pijler onder de klimaatbestendige delta omdat deze data genereert. Met deze data genereren we inzicht en kunnen we onderbouwde beslissingen voor te nemen maatregelen. Door middel van Citizen Science kunnen (lokale) data worden gegenereerd en tegelijkertijd inwoners worden gemotiveerd om hun steentje bij te dragen aan een klimaatbestendige delta.

1 Klimaatbestendige delta

CLIMATE CAMPUS
Towards a climate adaptive delta.

Perspectief

In 2050 is onze IJssel-Vechtdelta klimaatbestendig.

Om daar te komen is er in 2025 een goed functionerend netwerk van overheden, onderwijs- en onderzoeksinstellingen, ondernemers en maatschappelijke initiatieven die vernieuwend samenwerken voor een klimaatbestendige delta.

Vanuit een gezamenlijk kennis- en innovatieagenda dagen partijen elkaar uit om met nieuwe concepten en oplossingen te komen.

Er zijn actieve gemeenschappen in stad en buitengebied waarin bewoners en bedrijven maatregelen nemen om hun eigen omgeving klimaatadaptief te maken, geïnspireerd door voorbeeldtuinen en –bedrijventerreinen.

“Slimme samenwerking” koppelt professionals aan lokale gemeenschappen. Er wordt gebruik gemaakt van Citizen Science, Smart Cities en serious gaming om data te genereren en gemeenschappen te activeren.

2 Economisch krachtige delta

CLIMATE CAMPUS
Towards a climate adaptive delta.

Waarom?

Water / klimaatverandering is niet alleen een gezamenlijke last. Onze kwetsbare ligging in de delta heeft ons in het verleden ook handel en welvaart gebracht.

Voor het bereiken van een klimaatbestendige IJssel-Vechtdelta hebben we nieuwe kennis, producten, diensten en talenten nodig. Dat biedt kansen voor innovatie, business en het binden van bedrijven en talent aan onze regio.

2 Economisch krachtige delta

CLIMATE CAMPUS
Towards a climate adaptive delta.

Verzilveren van klimaatadaptatie

Nieuwe producten en diensten

Het klimaatbestendig maken van de delta vraagt om nieuwe producten en diensten. Denk daarbij niet alleen aan technische snufjes voor professionals , maar ook aan consumentvriendelijke producten als regenwaterschuttingen, waterdoorlatende tegels, duurzame tuinontwerpen, enzovoorts.

Innovatiecluster

Binnen het brede werkveld van klimaatadaptatie kan zich een specifiek cluster vormen, waarin onderwijs, onderzoek en ondernemers samenwerken aan innovaties. Kanshebber is een innovatiecluster in de Spoorzone, op het snijvlak van Smart city, data en klimaatadaptatie.

Het belang van Human Capital

Voor het integraal ontwikkelen van een klimaatbestendige delta zijn (nieuw) talent, kennis en vaardigheden nodig die een plek moeten krijgen in onderwijsprogramma's en trainingen. Vervolgens is het van belang om talent voor de regio te behouden en aan te trekken. Werkgevers hebben de taak om interessante stageplaatsen, traineeships en banen te bieden.

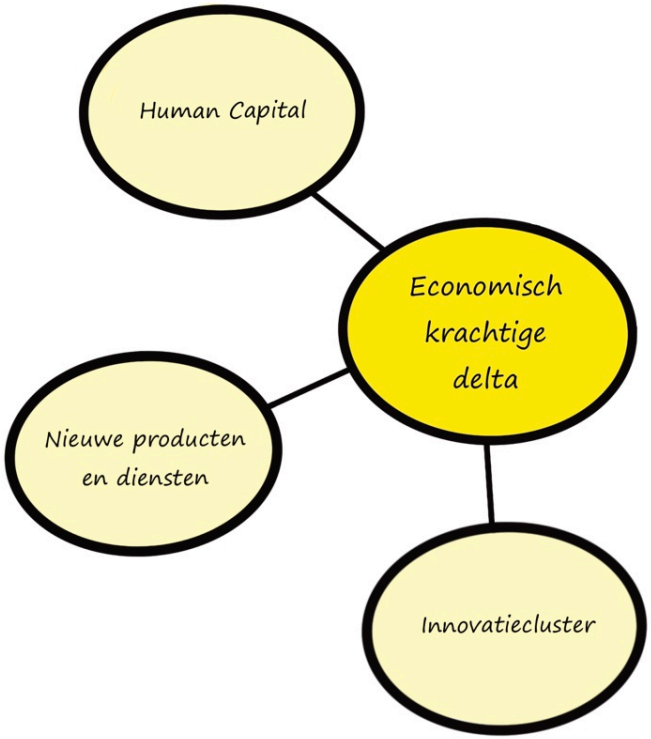

2 Economisch krachtige delta

CLIMATE CAMPUS
Towards a climate adaptive delta.

Perspectief

De regio trekt bedrijvigheid, kennis, geld en talent naar de regio voor het ontwikkelen van een klimaatbestendige en economisch krachtige delta.

Vanuit de opgave “klimaatbestendige delta” is er vraag en aanbod van nieuwe producten en diensten, die hier worden getest, verbeterd, gedemonstreerde en (naar andere regio’s) vermarkt. De regio, met haar complexe opgave, is een living lab voor onderzoek, onderwijs en ondernemers.

Er is een innovatiecluster waar wordt samengewerkt tussen ondernemers, onderzoek - en onderwijsinstellingen. Ze vestigen zich (daarom) in de regio, met een concentratiepunt in de Spoorzone Zwolle. De samenwerking leidt tot verschillende start-ups.

Het klimaatbestendig maken van de regio wordt aangegrepen om de landbouwsector toekomstbestendig te maken.

Talent bindt zich aan de regio door het aanbod van relevante (nieuwe) opleidingen, stageplaatsen, traineeships, onderzoekscases en interessante banen in het werkveld van klimaatbestendige delta’s.

3 Zelfbewuste delta

CLIMATE CAMPUS
Towards a climate adaptive delta.

Waarom?

Mondiaal gezien is de compacte IJssel-Vechtdelta , met zowat alle watervraagstukken van Nederland in één gebied, een miniatuurdelta.

Onze regionale geschiedenis met water heeft ons gevormd. Samen leven met water zit in ons DNA. Niet voor niets zijn we een koploperregio voor klimaatadaptatie.

De identiteit van onze regio kun je verbinden met verhalen, kunst, cultuur en toerisme die op hun beurt het waterbewustzijn en gemeenschapszin vergroten èn economie genereren.

Door het uitdragen van kennis en ervaring kunnen we als regio van betekenis zijn voor andere delta's.

Door ons (inter)nationaal te profileren op het gebied van klimaatadaptatie, trekken we meer bedrijvigheid, kennis, geld en talent naar de regio.

3 Zelfbewuste delta

CLIMATE CAMPUS
Towards a climate adaptive delta.

Beleef de delta

"Sense of place"

De afgelopen decennia is waterbeheer een technische taak van de overheid geweest waarvoor burgers en bedrijven belasting betalen. Om onze delta aan te passen aan klimaatverandering vragen we van burgers en bedrijven hun steentje bij te dragen. Bewuster leven met water is de basis voor een actieve gemeenschap. Onze gezamenlijke geschiedenis kan een springplank zijn: bewustzijn van waar je woont en waar je als gemeenschap vandaan komt, dat water niet alleen een bedreiging is maar ook welvaart brengt, dat oplossingen uit het verleden ons kunnen helpen voor de toekomst. "Sense of place" is een belangrijke schakel in een waterbewuste samenleving.

Kunst, cultuur en leisure

Onze rijke geschiedenis met water en onze opgave voor een klimaatbestendige delta kunnen we tastbaar maken via kunst en cultuur. De delta bewust beleven in onze vrije tijd (leisure) draagt bij aan de "sense of place" en kan tegelijkertijd economie genereren.

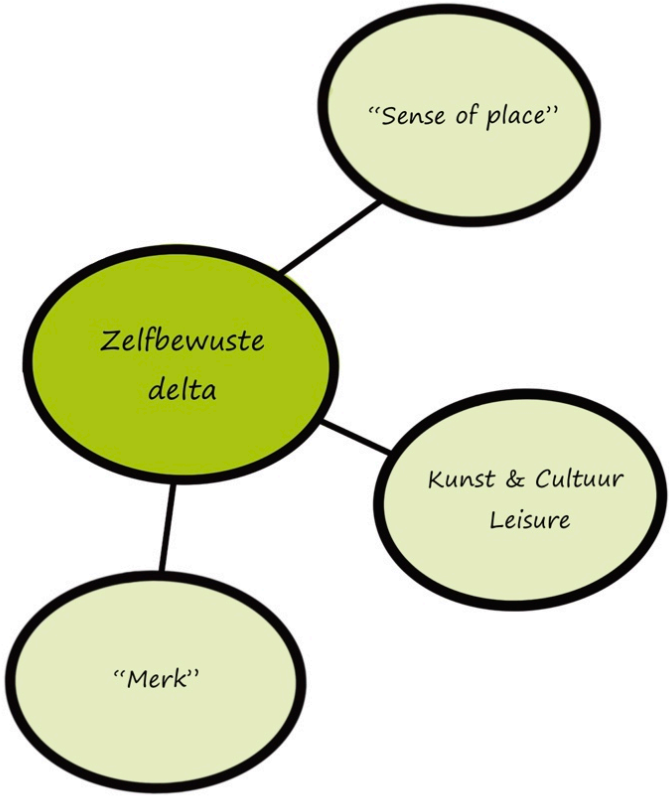

3 Zelfbewuste delta

CLIMATE CAMPUS
Towards a climate adaptive delta.

Beleef de delta

Het belang van het merk

Onze delta als merk neerzetten helpt klimaatadaptatie te versnellen en te verzilveren. We hebben een aantrekkelijke delta om je te vestigen als bedrijf, inwoner of talent. Onze “casus” in interessant voor onderzoekers. Als toerist of bezoeker kun je hier een heerlijke en interessante tijd hebben.

Het uitdragen van het merk draagt bij aan het aantrekken van kennis, geld, bedrijven en talent. Tegelijkertijd bevestigt dit onze identiteit en merk: hier zijn we van!

3 Zelfbewuste delta

CLIMATE CAMPUS
Towards a climate adaptive delta.

Perspectief

De IJssel-Vechtdelta bruist! Deze zelfbewuste delta is “the place to be” als het gaat om klimaatadaptatie.

De etalage van onze delta staat vol met good practices in de regio. Niet alleen op het gebied van interessante vraagstukken en slimme oplossingen, maar ook op het gebied van slimme samenwerking en sociale innovatie.

We dragen dit actief uit in (inter)nationale professionele netwerken en samenwerkingsverbanden, leveren en ontvangen kennis. Betekenisvolle (inter)nationale delegaties bezoeken onze regio. Bedrijven, onderzoeks- en onderwijsinstellingen en talenten verbinden zich graag met deze regio.

Maar bovenal is de delta van onze lokale gemeenschappen: inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen. Zij spelen immers een cruciale rol. Ze zijn trots en zuinig op hun delta. Dat beweegt hen een steentje bij te dragen in de opgave om onze delta klimaatbestendig te maken.

We vieren het succes en onze identiteit met kunst, cultuur en vrije tijdsbesteding in en over de delta. Er zijn hier terugkerende events en activiteiten van (inter)nationale allure. Hiermee genereren we eveneens economie.

Samenhang van het drieluik

CLIMATE CAMPUS
Towards a climate adaptive delta.

Krachtig samenspel

De drie geschetste perspectieven vormen een krachtig samenspel en versterken elkaar.

Uitgangspunt is de opgave om onze complexe en kwetsbare delta klimaatbestendig te maken. Daarvoor hebben we nieuwe kennis, producten, diensten en middelen nodig èn de inzet van lokale gemeenschappen. Als we het slim doen, dan draagt iedereen z'n steentje bij, maar krijgt daar ook iets voor terug:

- **Inwoner:** maakt gebruik van de kennis, producten en diensten bij professionals en ondernemers om zijn eigen omgeving klimaatadaptief te maken en krijgt een gezondere, groenere, socialere omgeving en een florerende en bruisende regio voor terug.
- **Ondernemer in het werkveld klimaatadaptatie:** investeert in de ontwikkeling van nieuwe producten en diensten, maar krijgt daar een proeftuin, launching customers, PR en markt of zelfs innovatiecluster voor terug.
- **Ondernemer met een bedrijventerrein:** maakt gebruik van de beschikbare kennis, producten en om zijn eigen bedrijventerrein toekomstbestendig te maken en verlaagt zo het risico op schade, behoudt vastgoedwaarde, enzovoorts.
- **Onderzoeker:** ontwikkelt de benodigde kennis, maar krijgt daar interessante onderzoekscases, een living lab of zelfs een innovatiecluster voor terug.
- **Onderwijs:** ontwikkelt nieuwe opleidingen en trainingen, leidt talent op, maar krijgt daar praktijkcases, stageplaatsen, traineeships en samenwerking met onderzoekers en ondernemers voor terug.
- **Overheden:** investeren in de drie perspectieven, maar krijgen daar een florerende, bruisende, klimaatbewuste en veerkrachtige regio voor terug.

Uitkomst

CLIMATE CAMPUS
Towards a climate adaptive delta.

Internationale demodelta

Met de aanpak vanuit de drie perspectieven, is deze regio de kweekvijver voor nieuwe kennis, producten, diensten en talent op het terrein van water en klimaat, met zelfbewuste, actieve gemeenschappen: een demonstratiedelta van internationale betekenis. Hier zie je:

- Hoe je veerkracht opbouwt door de opgave voor klimaatbestendigheid te koppelen aan economie, gemeenschappen en het natuurlijke systeem.
- “Good practices”: slimme oplossingen voor een klimaatbestendige delta, op verschillende schaalniveaus voor een veelheid aan klimaatvraagstukken.
- Innovatieve samenwerking tussen overheden, ondernemers, onderzoek- en onderwijs, maatschappelijke instellingen en inwoners.
- Hoe je inwoners inspireert activeert om hun eigen omgeving klimaatbestendig te maken.
- Hoe je ondernemers, onderzoek en onderwijs faciliteert om nieuwe kennis, producten en diensten te ontwikkelen voor klimaatadaptatie.
- Hoe je het benodigde talent ontwikkelt.
- Hoe je slimme technologie kunt inzetten voor je opgave.

Uitkomst

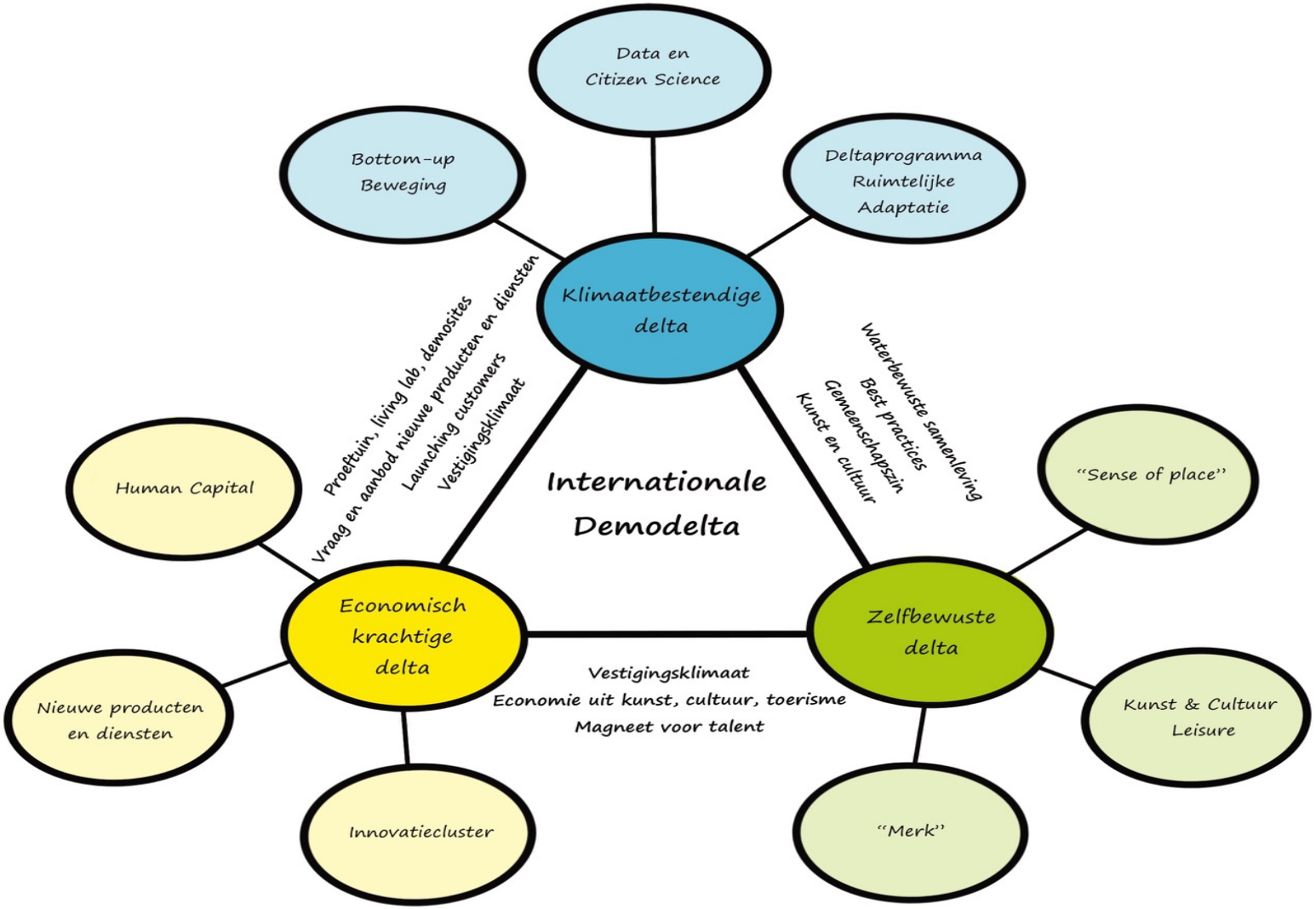
Data en
Citizen Science
Bottom-up
Beweging
Deltaprogramma
Ruimtelijke
Adaptatie
Klimaatbestendige
delta
Proeftuin, living lab, demosites
Vraag en aanbod nieuwe producten en diensten
Launching customers
Vestigingsklimaat
Waterbewuste samenleving
Best practices
Gemeenschapszin
Kunst en cultuur
Internationale
Demodelta
Human Capital
"Sense of place"
Economisch
krachtige
delta
Zelfbewuste
delta
Vestigingsklimaat
Economie uit kunst, cultuur, toerisme
Magneet voor talent
Nieuwe producten
en diensten
Kunst & Cultuur
Leisure
Innovatiecluster
"Merk"